

koncertní sezona

24 / 25

B4

SEVEROČESKÁ FILHARMONIE TEPLICE
uvádí 4. abonentní koncert
symfonického cyklu B

Dana Zemtsov – viola

**SEVEROČESKÁ FILHARMONIE
TEPLICE**

Charles Olivieri-Munroe
dirigent

6. února 2025 v 19:00 hodin
Dům kultury Teplice

Severočeská / North Czech
filharmonie / Philharmonic
Teplice **since 1838**

w w w . s e v e r o c e s k a f i l h a r m o n i e . c z

Polský hudební skladatel **Władysław Żeleński** patří ke zvláštní škodě kultury k těm spíše zapomenutým autorům. A přitom byl skutečným umělcem, který bral své povolání velmi vážně. V letech 1859–1866 studoval v Praze, kde získal doktorát filozofie, chodil na hodiny klavíru k Alexandrovi Dreyschockovi a absolvoval s vyznamenáním studium hry na varhany, harmonie a kontrapunktu na Pražské varhanické škole (předchůdkyně Pražské konzervatoře) u jejího rektora, Josefa Krejčího. Právě z Prahy vyrazil Želeński na svou první studentskou dovolenou do Tater. Psal se rok 1860 a móda návštěv těchto tehdy ještě divokých hor teprve začínala. Každý větší tatranský výlet byl považován za mimořádný čin a vždy probíhal ve společnosti průvodců. Tatry bez cest a přístřešků přitahovaly zejména mladé umělce svou záhadností a temnotou. Údolí a horské svahy obývali pastevci, takže tehdejší turisté mohli strávit noc v chatrčích, jíst sýr oscypek a žetycu a poslouchat na pozadí praskání ohně ve větru příběhy a horalské písně, jejichž ozvěna se nesla daleko do noci.

Takové dobrodružství zřejmě prožil i Želeński, který svou charakteristickou předehru **V Tatrách** původně nazval „Pastýřskou fantazií“. Své nejcennější a nejrepresentativnější orchestrální dílo však zkomponoval až o osm let později v Paříži, během studií skladby u Bertolda Damckeho, blízkého přítele Hectora Berlioze. Přes programové předpoklady skladba nemá literární komentář. Má také daleko k názornosti a obraznosti a chybí v ní odkazy na horalský folklór. Název předehry měl posluchačům pouze naznačit nálady, které skladatel prožíval při svých tatranských cestách. Muzikolog Zdzisław Jachimecki trefně poznamenal, že Želeński se ve své skladbě „nepokoušel vytvořit realistický obraz žulové vysokohorské přírody, půvabu tamního počasí ani hrůzy bouře nad Tatrami (přestože pozorný posluchač může zaslechnout téma písně Nad Tatrou s blýska, pozn. edit.). Stránky partitury zaplnil svou vlastní invencí, vyprávěl vše ve svém vlastním jazyce a chtěl oslovit posluchače, aniž by sahal po tématech autentické lidové hudby Podhalska, aby je umělecky rozvinul“. Hudbu předehry ovlivněnou romantismem charakterizuje plynulé a průzračné vyprávění i melodická a chytlavá témata. Veselé, idylické motivy jsou uváděny střídavě s dynamičtějšími, tanečnějšími. Přestože byl Želeńskému vytykán jistý akademický přístup ke koncepci díla a také nedostatek inovativních řešení v oblasti orchestrace, skladba se líbí těm posluchačům, kteří oceňují čistotu její struktury a lehkost instrumentace, v níž převládají jasné, čisté barvy. Události červencové revoluce roku 1870 donutily Želeńského opustit Paříž. Premiéra předehry, kterou řídil sám skladatel, se konala 30. ledna 1871 v Krakově. O rok později Želeński dílo představil varšavskému publiku během svého prvního monografického koncertu. Zatímco Želeńského písně a miniatury nevzbudily u kritiků nadšení, jeho symfonická tvorba se setkala s upřímným uznáním.

Bohuslav Martinů (1890–1959) získal většinu svého kariérního věhlasu mimo svou domovinu. Je však všeobecně považován za největší českou skladatelskou osobnost 20. století od dob Leoše Janáčka. K významnému nasměrování jeho hudebního stylu došlo v roce 1922, kdy na koncertě v Praze vyslechl výběr z madrigalů alžbětinské doby v podání The English Singers. Martinů byl silně osloven svobodně plynoucí polyfonií madrigalů, tj. na sobě nezávislých, ale zároveň znějících melodií. Pařížský žák Alberta Roussela se od opojení jazzem a expresionistické výrazovosti postupně a neomylně dopracoval k vlastnímu nenapodobitelnému stylu s osobitým zvukovým rukopisem, jenž zkušený posluchač spolehlivě identifikuje po několika málo taktech. Velice brzy začal skládat v onom polyfonickém duchu, který jej přiblížil k neoklasické kompoziční škole, která právě začínala nabývat na popularitě v Paříži. Martinů, sám v mládí houslista České filharmonie, měl v mimořádné oblibě koncert jako druh skladby a nelze se divit, že se komponování koncertantní literatury věnoval s mimořádným zápalem. V Martinův skladatelském odkazu má své místo 26 koncertů pro různé sólové nástroje a orchestr (pět klavírních, čtyři s houslemi, stejný počet s violoncellem, čtyři koncerty pro další sólové nástroje s orchestrem a konečně devět koncertů pro více nástrojů a orchestr). Jeho cit pro posazení sólového nástroje do orchestrálního přediva je obdivuhodný.

Dvouvětou koncertantní skladbu **Rhapsody-Concerto pro violu a orchestr** zkomponoval Bohuslav Martinů v New Yorku v roce 1952. Na jaře roku 1951 začal Martinů pracovat na prvním znění svého vrcholného díla, Symfonie č. 6, známé také jako Symfonické fantazie. Skladbu dokončil až o dva roky později. V mezidobí vznikly i další partitury, mezi nimi právě Rhapsody-Concer-

to na objednávku amerického violisty ukrajinského původu Jascha Veissi. Narodil se jako Joseph Weissman na Ukrajině, studoval hru na housle na Konzervatoři v Oděse a v roce 1920 emigroval do Spojených států. Stal se členem a vedoucím skupiny prvních houslí Clevelandského symfonického orchestru. Veissi záhy vyměnil housle za violu a stal se hlavním hráčem San Francisco Symphony Orchestra a později členem slavného Kolischova kvarteta. Měl nabitý program jako sólista, komorní hráč i pedagog. S Bohuslavem Martinů se poznali koncem 20. let v Paříži. V objednaném Rhapsody-Concerto skladatel zahájil svůj poslední zásadní stylový vývoj směrem k novoromantismu, sám jej označil za obrat od „geometrie“ k „fantazii“. Jeho schopnost budovat rozsáhlé lyrické pasáže končí silnou katarzí zde dosahuje svého prvního vrcholu. Po velkém orchestrálním úvodu, v němž jako by se ozýval motiv Kyrie z Dvořákova Requiem, přichází viola s lyrickou kantabilní melodií. Přestože Martinů nabízí sólistovi příležitost k virtuóznímu projevu, hlavní téma díla je lyrické a klidné. Z hudby cítíme určitou nostalgii, kterou lze vykládat jako stesk po domově, který už skladatel nikdy nespatriil. Druhá věta, Molto adagio, se otevírá v tonalitě oscilující mezi Es dur a es moll. Po rychlém druhém motivu Poco allegro uvádí Martinů jednoduchou, ale silnou melodii F dur, označenou molto tranquillo. Po rychlé prostřední části se Martinů k této melodii vrací ještě jednou v dojemné kóde. Závěrečné úderý malého bubnu evokují ranou vzpomínku skladatele, který jako malé dítě (jak sám vyprávěl, když rapsodii skládal) chodil po ochozu kostelní věže v rodné Poličce a hrál na malý bubínek. Veissi skladbu provedl 19. února 1953 s Cleveland Orchestra za řízení Georga Szella. Za honorář 1500 dolarů získal právo na premiéru a tříletý monopol na provádění skladby. Partitura zůstala v jeho majetku. Po uplynutí Veissioho období exkluzivity se Martinů Rhapsody-Concerto stalo jedním z nejhranějších violových koncertů dvacátého století.

Dílo **Antonína Dvořáka** se těší na pódii i v nahrávacích studiích oblibě, kterou se může chlubit jen několik málo dalších skladatelů v celé hudební historii. Největší z českých romantiků, světový představitel tzv. klasicistně-romantické hudební syntézy, je dodnes nejhranějším českým autorem vůbec. Síla jeho melodické invence uchvacuje dodnes odborníky i laiky a brala dech i skladatelovým současníkům. Dvořákovo jméno je celosvětově spojováno nejčastěji s jeho symfonickou tvorbou. Zvláštního zabarvení dodalo jeho hudbě úsilí o obecně slovanský ráz tvorby, kterým obohatil světové hudební trendy ve své době nejvýrazněji. Antonín Dvořák byl významnou osobností světové kultury své doby. Přátelil se se šlechtickými rodinami i významnými skladateli, řadu hudebních tvůrců sám vychoval. Působil v nejvýznamnějších světových institucích, tři roky vedl newyorskou konzervatoř. Poslední životní období strávil na postu ředitele konzervatoře pražské. Na sklonku života byl císařem Františkem Josefem I. povýšen do šlechtického stavu. Dvořák hudbou žil a dýchal. O jeho neutuchajícím zapálení nejlépe vypovídají svědectví příbuzných či přátel, například skladatelovy sestřenice Anny Duškové: „Často komponoval hned, jakmile se vzbudil. Hudební myšlenku si nejprve ‚zahrál‘ na svrchníci postele. Psával-li u stolu, držel brko mezi zuby a prsty hrály na kabátě nebo na nohách. Až za chvíli se obrátil k pianu, přehrával, a přitom tichým hlasem zpíval. Často jsem se vplížila do pokoje a poslouchala. On mi hleděl do očí, slabě hvízdal a jistě ani nevěděl, že jsem na světě.“

Dvořákova raná symfonická tvorba stále ještě vyžaduje rehabilitaci. Z hlediska vývoje skladatelovy hudební řeči je **Symfonie č. 3 Es dur** typickým představitelem období, v němž byl Dvořák již v polovině cesty mezi oproštěním od wagnerovského novoromantismu a nalezením osobitého kompozičního stylu. Na jedné straně nelze nepostřehnout silné wagnerovské vlivy, především v instrumentaci, jako jsou využití harfy nebo bohatě dělené smyčce a nevyřešený vztah k cyklické formě, protože symfonie nemá scherzovou větu. Na druhé straně již dílo nese znaky Dvořákova budoucího originálního hudebního jazyka, jakými jsou bohatství hudebních myšlenek, širokodechá melodika nebo atmosféra radostného optimismu, který přináší závěrečná věta. Stejně jako v řadě dalších autorových děl, i zde se objevuje princip tematické provázanosti jednotlivých vět. Symfonie vznikala v období po skladatelových prvních úspěších, které přineslo především provedení Hymnu „Dědicové Bílé hory“. Tato dvě díla mají ovšem společnou nejen dobu vzniku, základní tóninu, ale také výraz ušlechtilosti a vznešenosti daný příbuzností tematického materiálu obou skladeb. Dvořákův životopisec Otakar Šourek v symfonii dokonce nachází „výraz téhož citění vlasteneckého a téhož vroucího zájmu o budoucnost národa“.

Narozdil od předchozích symfonií Dvořák ve své třetí pracoval s tématy úsporněji. Začínal „držet na uzdě oře své fantazie“ a více se zaměřoval na motivickou práci. První věta symfonie je charakteristická vznešeným patosem, který přináší zejména vznesené a široce rozklenuté hlavní téma. Hlavní oddíl druhé věty má charakter modlitby, v níž otevírá skladatel své hluboké nitro. Meditaci střídá ve střední části hudební plocha s poněkud jasnější atmosférou. Závěrečná třetí věta plná radostné atmosféry v sobě spojuje charakteristiky věty scherzové a finální. Spolu se Symfonií č. 4 a dalšími skladbami přiložil Dvořák partituru k žádosti o státní stipendium, které také posléze získal. Premiéra skladby představovala v jeho životě významný bod, neboť se jednalo o vůbec první úplné provedení autorovy symfonie, navíc pod taktovkou Bedřicha Smetany. Pětatřicetiletý Antonín tehdy seděl u violového pultu. Ze svých děl vzniklých v době mládí měl Dvořák tuto symfonii ve zvláštní oblibě, často a rád se k ní vracel, a ještě několik dní před smrtí prý se zálibou listoval její partiturou. Symfonie je poznamenána stejným osudem jako celá řada dalších autorových raných děl: přes svoje nesporné kvality je zcela zastíněna Dvořákovou vrcholnou orchestrální tvorbou a na programech koncertů se téměř neobjevuje. Jak ale dokazuje např. vynikající nahrávka Václava Smetáčka z roku 1959, při adekvátním uchopení partitury není k tomu Dvořákovu dílu důvod.

Dana Zemtsov patří k nejslibnějším violovým sólistkám své generace. Prestižní hudební periodikum Gramophone Magazine chválí její hru jako „tak dokonale vyladěnou a barevně tak rozmanitou, že si myslíte, že zní spíše jako komorní orchestr“. Narodila se do rodiny hudebníků a své první hudební lekce dostala od své babičky a rodičů. Ve studiu pokračovala u violového virtuosa Michaela Kugela. Své hudební kořeny popisuje vlastními slovy: „Narodila jsem se v Mexico City do intenzivně hudební rodiny. Kromě několika houslistů, skladatele a jednoho zpěváka jsou všichni ostatní členové mé rodiny hráči na violu. S vděkem vzpomínám babičku Milu, která mi byla inspirací k tomu, abych vzala do ruky violu. Byla velmi svobodná a bohémská, skvělá violistka a hudbu milovala. Jejím snem bylo, aby celá rodina bydlela v jednom domě na venkově a společně muzicírovala celý den. To je atmosféra, kterou chci udržet naživu, a proto přináším bezpodmínečnou lásku k hudbě na každý koncert, který hraji.“ Pravidelně vystupuje v prestižních koncertních sálích, jako jsou Royal Concertgebouw Amsterdam, St. Petersburg Philharmonia, Opera House v Tel Avivu, nebo Carnegie Hall v New Yorku. Jako komorní hráčka účinkuje s Janine Jansen, Giovanni Sollimou, Martinem Frostem, Annou Fedorovou, Ilyou Gringoltsem, Borisem Berezovským a mnoha dalšími. Jako sólistka se představila se symfonickými orchestry v Holandsku, Itálii, Německu, USA, Brazílii, Mexiku, na Ukrajině a v Estonsku pod taktovkami Leifa Segerstama, Otto Tauska, Daniela Raiskina, Massima Quarty, Marca Parisotta, a Fabia Mechettiho. V roce 2011 se společně s nejslibnějšími mladými evropskými talenty zúčastnila „Stars of Tomorrow“ (Hvězdy zítřka) tour v Německu.

Dana Zemtsov je laureátkou mnohých soutěží v Lucembursku, Itálii, Rakousku, Německu, Portugalsku a Holandsku. V roce 2010 vyhrála holandskou hudební soutěž „Evening of the Young Musician“ (Večer hudební mládeže) a stala se Mladým hudebníkem roku. Holandsko rovněž reprezentovala v Soutěži mladých hudebníků Eurovize ve Vídni. Získala také prestižní ocenění Kersjes Prize, udělované v Holandsku každoročně výjimečným

talentům. V roce 2016 ji jako čestného hosta a reprezentanta své generace pozvali organizátoři 43. violového kongresu v Cremoně, kde účinkovala společně s Bruno Giurannou, Ettore Causou a Tabeou Zimmermann. Dana Zemtsov zatím vydala pět kritikou oceněných alb: Sólovou nahrávku Enigma, Romantic Metamorphoses s pianistkou Cathelijne Noorland, Essentia s Estonským národním symfonickým orchestrem a dirigentem Danielem Raaiskinem, Silhouettes s pianistkou Annou Fedorovou a Dutch Hidden Gems s Phion Orchestra, Annou Fedorovou a dirigentem Shizou Kuwaharou, to vše u značky Channel Classics Records. Pravidelně vyučuje na Kuhmo Festivalu, mezinárodních mistrovských kurzech Cividale a na Davidsbündlerově hudební akademii v Haagu. Společně se svou rodinou organizuje každoroční violové mistrovské kurzy „Zemtsov Viola Masterclasses“.

Charles Olivieri-Munroe vyrůstal v Torontu, kde studoval klavír u vynikajícího pedagoga Borise Berlina na Královské hudební konzervatoři a na Univerzitě v Torontu. Po absolutoriu v roce 1992 získal tři Ontario stipendia za účelem studia u Otakara Trhlika na JAMU v Brně a u Jiřího Bělohávků. Zároveň byl studentem Ilji Musina a Yuriho Temirkanova na L Accademia Musicale Chigiana v Sieně. V roce 1997 obdržel grant pro rozvoj kariéry od kanadského ministerstva kultury. Charles Olivieri-Munroe byl hlavním dirigentem „Crested Butte“ festivalu v Colorado a uměleckým ředitelem Interregionales Symphonieorchester v Německu. Byl též šéfdirigentem Symfonického orchestru Slovenského rozhlasu v Bratislavě (2001–2004), stálým hostujícím dirigentem Filharmonie Brno (1995–1997), Karlovarského symfonického orchestru (1993–1995) a hostujícím dirigentem Komorní opery v Brně (1992–1994). Jeho mezinárodní kariéra začala poté, co vyhrál několik mezinárodních dirigentských soutěží. Vrcholem bylo vítězství v dirigentské soutěži v rámci hudebního festivalu Pražské jaro v roce 2000, kde dále obdržel Cenu Supraphonu, Cenu Hlavního města Prahy a Cenu Českého rozhlasu. Charles Olivieri-Munroe byl v letech 1997 až 2013 šéfdirigentem Severočeské filharmonie Teplice a nyní zde zastává funkci čestného šéfdirigenta. Během jeho působení v Teplicích Severočeská filharmonie rozšířila své obsazení a vzrostla její mezinárodní prestiž. V období třinácti let realizoval s filharmonií uznávané nahrávky, provedl nové skladby, světové premiéry a živé rozhlasové nahrávky. Jeho nahrávky pro společnosti SONY, RCA Red Seal, NAXOS, SMS Classical a Naive Records zazněly v pořadech rozhlasových stanic po celém světě. Ve stále větším měřítku je mezinárodním tiskem uznáván pro inovativní programovou dramaturgii a interpretaci slovanského repertoáru. Jeho kariéra jej přivedla na pět kontinentů, kde spolupracuje s nejvýznamnějšími orchestry, jakými jsou například Moskevská filharmonie, Izraelská filharmonie, Česká filharmonie, Symfonický orchestr Montreal, Německý symfonický orchestr Berlín, Petrohradská filharmonie, Národní symfonický orchestr Dánského rozhlasu, Budapešťský symfonický orchestr, Litevská filharmonie, Varšavská filharmonie, Královská filharmonie Brusel, Quebec Symphony, Symfonický orchestr Toronto nebo orchestry v New Yorku, Amsterdamu, Frankfurtu, Athénách, Istanbulu, Lisabonu, Tokiu, Soulu a v Mexiku City. Taktéž dirigoval operní představení, například v Komické opeře Berlín, Il Teatro Fenice v Benátkách, Amsterdamu, kde prezentoval Nizozemský Národní balet v představení Tělo a Flas. V Komorní opeře v Brně provedl Händelovo Acis a Galatea a Diogena českého skladatele Ilji Hurníka. V Miláně debutoval s Mozartovou operou Don Giovanni a v roce 2010 zde, v rámci festivalu Lago di Como, dirigoval Verdiho operu Aida. V Národním divadle v Praze debutoval s Dvořákovým Stabat Mater a sezónu 2009–2010 pražské Státní opery zahájil dvěma galakoncerty se skladbami Bohuslava Martinů. Ve stejné sezóně byl

i uměleckým vedoucím ve varšavské produkci Stravinského opery Život prostopášíka. V současné době je Charles Olivieri-Munroe uznávanou dirigentskou osobností pro stěžejní hudební instituce v Praze včetně České filharmonie, Mezinárodního festivalu Pražské jaro a AMU, kde vyučuje dirigování. Objevil a premiéroval hudbu významných českých skladatelů, například Nokturno Bohuslava Martinů, Sinfoniettu Karla Ančerla, orchestrální verzi Smetanova kvarteta Z mého života a originální verzi Janáčkovy opery Jenůfa. V listopadu 2012 debutoval v Arena di Verona Opera House. V březnu 2013 poprvé dirigoval na australském kontinentě, vedl Sydney Symphony Orchestra v Sydney Opera House. Charles Olivieri-Munroe je od sezóny 2015/16 nově jmenován uměleckým ředitelem a šéfdirigentem Krakovské filharmonie v Polsku. Současně je také od roku 2011 šéfdirigentem Philharmonie Südwestfalen v Německu a v Severočeské filharmonii Teplice zůstává čestným šéfdirigentem.

PROGRAM:

Władysław Żeleński (1837–1921)
V Tatrách, předehra op. 27

Bohuslav Martinů (1890–1959)
Rhapsody-Concerto pro violu a orchestr, H 337

Moderato
Molto adagio – Cadenza – Poco allegro – Andante (molto tranquillo)

Přestávka

Antonín Dvořák (1841–1904)
Symfonie č. 3 Es dur, op. 10

Allegro moderato
Adagio molto, tempo di marcia
Finale. Allegro vivace

koncertní sezona

24 / 25

D2

SEVEROČESKÁ FILHARMONIE TEPLICE

uvádí 2. abonentní koncert
dětského cyklu D

Antoníne, vrať se domů!

Chcete vědět, jak se Antonín Dvořák potkal s Indiány? Jaké světové země navštívil a ve kterých jeho skladbách jsou vzpomínky z jeho cest ukryté? Přijďte na hudební cestopis, jímž vás provede rozverný skřítek Malvína.

Úryvky ze slavné Symfonie č. 9 e moll „Z Nového světa“, těšit se ale můžete na mnoho dalších ukázek z díla Antonína Dvořáka.

Účinkují
Silvie Młynarczyková
Eliška Kopecká

Dirigent – **Tomáš Stanček**
Režie – **David Kříž**
Autor projektu – **Štěpánka Biedermann**

**Severočeská filharmonie
Teplice**

8. února 2025 v 10:30 hodin
Koncertní sál Domu kultury Teplice

Vstupné 200 Kč, děti, studenti a ZTP 100 Kč
Předprodej vstupenek v pokladně
Domu kultury Teplice a na www.ticketportal.cz.

 Severočeská / North Czech
filharmonie / Philharmonic
Teplice 1844-1918

www.severoceskafilharmonie.cz

Za finanční podpory Ministerstva kultury ČR a Ústeckého kraje

ústecký kraj

PŘÍŠTÍ PROGRAM

KOMORNÍ CYKLUS K | KONCERT 5

12. února 2025 v 19:00 hodin
Zahradní dům Teplice

Fagotový večer

Program:

Gioacchino Rossini: Předehra z opery Vilém Tell v úpravě pro fagotové sexteto | **Geoffrey Hartley:** Suita F dur pro fagotové trio
Georges Bizet: Morceau d'ensemble z opery Carmen pro fagotové sexteto
Carl Nielsen: Tři kusy, op. 11 pro fagotové trio | **Allan Stephenson:** Koncertní kus pro fagotové sexteto | **Paul Desmond:** Take Five pro fagotové kvarteto
Freddie Mercury: Bohemian Rhapsody pro fagotové sexteto | **John Williams:** Star Wars Medley pro fagotové kvinteto | **John Williams:** Olympic Fanfare and Theme v úpravě pro fagotové noneto

Účinkují:

Anna Farářová, Jan Neužil, Radovan Skalický – fagoty
Kryštof Brož, Šimon Fröhlich – fagoty
Michaela Steigerová – fagot a kontrafagot
Ondřej Šindelář – kontrafagot

a další hosté

Severočeská filharmonie Teplice

tel.: 778 888 013 | e-mail: sev.filharmonie@seznam.cz
www.severoceskafilharmonie.cz | www.scf.sf.cz

Změna programu vyhrazena.

Během koncertů je zakázáno fotografovat a pořizovat audiovizuální záznamy. Zároveň prosíme návštěvníky, aby před začátkem koncertů vypínali své mobilní telefony.